УДК 378.147:796.071.4
DOI https://doi.org/10.26661/2663-5925-2026-3-9

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

МОНІТОРИНГ ПРЕДИКТОРІВ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А7/017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Сушко Р. О.
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри фізичної культури та педагогіки спорту
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вул. Левка Лук'яненка, 13Б, Київ, Україна
orcid.org/0000-0003-3256-4444
r.sushko@kubg.edu.ua

Дорошенко І. Е.
доктор філософії (спеціальність А7 «Фізична культура і спорт»),
старший викладач кафедри фізичної культури,
олімпійських і неолімпійських видів спорту
Національний університет «Запорізька політехніка»
вул. Університетська, 64, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-0600-2798
metallurg19u@gmail.com

Ключові слова: *фізичне виховання, фізична культура, спорт, здобувачі вищої освіти, цифрові технології, фізична активність, оптимізація.*

Українське суспільство потребує кваліфікованих фахівців для ефективної реалізації їх професійної майстерності у сфері фізичної культури і спорту, що обумовлено запитом держави на здорових, інтелектуально, морально і фізично розвинених громадян загалом, а молодого покоління особливо через сучасні реалії життя. Ефективна реалізація стратегічних планів перетворення абстрактних думок про здорову і фізично міцну українську націю в реальність можлива завдяки якісній фаховій освіті, сформованим компетентностям та мотивації до постійного самоудосконалення здобувачів освіти спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт. Моніторинг особливостей процесу освіти та вивчення його якісних складових для подальшої оптимізації не втрачає актуальності, а ускладнений кризовими явищами пандемії і війни в Україні він набуває особливого значення. Мета – проаналізувати предиктори та обґрунтувати сучасні тенденції процесу підготовки бакалаврів спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт. Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичних літературних джерел і інформативних даних мережі Інтернет, анкетування, педагогічне спостереження, обробка і інтерпретація отриманих результатів. Результати. Представлено моніторинг предикторів ефективності професійного становлення за період 2019–2026 рр. на основі аналізу результатів анкетування здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня та науково-педагогічних працівників 13 провідних закладів вищої освіти України, які готують майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту. Узагальнено та інтерпретовано відповіді двох груп респондентів на 17 ідентичних за змістом питань, сформульованих з урахуванням специфіки контингенту. Висновок. Результати дослідження дозволяють констатувати: наявні розбіжності у сприйнятті якості освіти та рівня підготовленості через значний розрив між високою самооцінкою здобувачів і критичною оцінкою викладачів; вплив кризових явищ визначає орієнтацію освітнього процесу на «достатній мінімум» через перехід на дистанційне навчання та вимушені складнощі сьогодення; виклики цифровізації та

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

використання штучного інтелекту вплинули на відсутність єдиного підходу респондентів до оцінювання результатів навчання; обидві сторони освітнього процесу демонструють консенсус щодо необхідності практико-орієнтованого навчання, оновлення матеріально-технічної бази та залучення роботодавців.

MONITORING OF PREDICTORS IN THE TRAINING PROCESS FOR STUDENTS IN THE A7/017 PHYSICAL CULTURE AND SPORTS PROGRAM

Sushko R. O.
Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor,
Professor at the Department of Physical Education and Sport Pedagogy
Borys Grinchenko Kyiv University
Levka Lukianenka str., 13B, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3256-4444
r.sushko@kubg.edu.ua

Doroshenko I. E.
PhD (Specialty A7 "Physical Culture and Sport"),
Senior Lecturer at the Department of Physical Culture
Olympic and Non-Olympic Sports
Zaporizhzhia Polytechnic National University
Universytetska str., 64, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0600-2798
metallurg19u@gmail.com

Key words: *physical education, physical culture, sports, higher education students, digital technologies, physical activity, optimization.*

Ukrainian society needs qualified specialists who can effectively apply their professional skills in the field of physical culture and sports. This need stems from the state's demand for healthy, intellectually, morally, and physically developed citizens in general – and the younger generation in particular мgiven the realities of modern life. The effective implementation of strategic plans to transform abstract ideas about a healthy and physically strong Ukrainian nation into reality is possible through high-quality professional education, well-developed competencies, and the motivation for continuous self-improvement among students studying for the A7/017 Physical Culture and Sports degree. Monitoring the characteristics of the educational process and studying its qualitative components for further optimization remains relevant; indeed, complicated by the crisis phenomena of the pandemic and the war in Ukraine, it takes on particular significance. The aim is to analyze the predictors and substantiate current trends in the training of bachelor's degree students in the A7/017 Physical Culture and Sports program. Research methods: analysis and synthesis of data from scientific and methodological literature and online sources, surveys, pedagogical observation, and the processing and interpretation of the obtained results. Results. This study presents an analysis of predictors of the effectiveness of professional development for the period 2019–2026, based on an analysis of survey results from first-cycle (bachelor's) students and teaching staff at 13 leading higher education institutions in Ukraine that train future specialists in the field of physical culture and sports. The responses of the two groups of respondents to 17 questions identical in content – formulated with the specific characteristics of the respondent groups in mind – were summarized and interpreted. Conclusion. The study's results allow us to conclude that there are discrepancies in the perception of educational quality and the level of preparedness due to a significant gap between students'

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

high self-assessment and faculty members' critical evaluation; the impact of the crisis has led to the educational process being oriented toward a "sufficient minimum" due to the transition to distance learning and the unavoidable challenges of the present; the challenges of digitalization and the use of artificial intelligence have contributed to the lack of a unified approach among respondents toward evaluating learning outcomes; both sides of the educational process demonstrate consensus on the need for practice-oriented learning, the modernization of material and technical resources, and the involvement of employers.

Постановка проблеми. Українське суспільство потребує кваліфікованих фахівців для ефективної реалізації їх професійної майстерності у сфері фізичної культури і спорту, що обумовлено запитом держави на здорових, інтелектуально, морально і фізично розвинених громадян країни загалом, а молодого покоління особливо через сучасні реалії життя в умовах війни [7; 9; 14].

Випускники освітніх програм спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт мають втілювати плани та стратегії очільників держави, перетворюючи абстрактні думки про здорову і фізично міцну українську націю в реальність, щодня формуючи базові цінності соціуму, спрямовані на здоров'язбереження, гармонійний фізичний розвиток, повноцінний життєвий шлях особистості і, як наслідок, тривале довголіття [8; 10]. Ефективна реалізація зазначеного є можливою завдяки якісній фаховій освіті вчителів фізкультури, тренерів, фітнес-тренерів та спортивних інструкторів сформованим компетентностям у ході опанування відповідних знань, вмінь й навичок та мотивації до постійного самоудосконалення. Ускладнений кризовими явищами пандемії і війни в Україні процес навчання здобувачів освіти спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт за період 2019–2026 рр. набуває особливого значення через професійні перспективи та потребу оптимізації, а моніторинг особливостей процесу освіти та вивчення його якісних складових не втрачає актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна вища освіта опікується питаннями якості підготовки майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту та впроваджує послідовні кроки для прогнозування рівня професійної підготовки випускника освітньої програми. Загалом предикторами вищої освіти доцільно вважати прогнозовані чинники, що сприяють визначенню ймовірної академічної успішності здобувача освіти та подальшого професійного розвитку і реалізації його наявного потенціалу [11–13]. Враховуючи специфіку спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт, науковці визначають такі чинники комплексно чи фокусуються окремо на найбільш значущих показниках та аналізують їх за відповідними напрямками [3; 15–17]:

– академічні (попередня успішність – бали НМТ, атестату, творчого конкурсу; поточна/підсумкова успішність – бали ЄКТС; історія маркерів відрахування – заборгованості, результати сесій);

– особистісні (наявність мотивації до навчання; академічна адаптація, психічне вигорання);

– соціальні (інтеграція у спільноту ЗВО; підтримка родини та їх рівень освіти/досягнення; фінансовий статус);

– поведінкові (позитивна/негативна цифровізація, залежність від соцмереж).

Вітчизняна і закордонна наукова спільнота, опікуючись вивченням питань сучасних підходів до модернізації освітнього процесу пропонує інноваційні підходи до удосконалення підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту [1; 15], пропонує трансформацію системи фізичного виховання України, інтеграцію адаптивного спорту та перспективні напрями адаптивного фізичного виховання [4], можливості ефективного поєднання навчання з професійною навчально-тренувальною діяльністю і виступами на змаганнях [18].

Низка науковців ґрунтовно вивчає питання можливостей ефективного формування компетентностей до зміцнення здоров'я людини у здобувачів спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт для взірцевої демонстрації результатів, аргументовано вважаючи значущим набуття відповідних знань, вмінь та навичок для майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту [5].

Автори досліджень, що опікуються питаннями ролі інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання фахових дисциплін, наголошують на стратегічному значенні ІКТ в умовах безпекових викликів та глобальної цифровізації, що є ефективним інструментом забезпечення якості вищої освіти і формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача [2; 6].

Попри зазначене вище, залишаються актуальними питання вивчення реального стану освітнього процесу з підготовки вчителів фізичної культури, тренерів з обраних видів спорту, фітнес-тренерів та інструкторів, що сприятиме пошуку шляхів оптимізації становлення їх професійної майстерності.

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

Мета дослідження – проаналізувати предиктори та обґрунтувати тенденції процесу підготовки бакалаврів спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт.

Методи й організація дослідження. *Контингент* – 267 здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт, 92 науково-педагогічних працівники ЗВО (НПП), котрі викладають дисципліни здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт. Респонденти, які взяли участь у дослідженні є представниками закладів вищої освіти Вінниці, Дніпра, Запоріжжя, Києва (2), Кам'янця-Подільського, Луцька, Львова, Рівного, Сум, Тернополя, Харкова, Чернівців. У ході організованого дослідження забезпечено принципи добровільності участі респондентів, анонімності відповідей та конфіденційності.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичних літературних джерел і інформативних даних мережі Інтернет, анкетування, педагогічне спостереження, обробка і інтерпретація отриманих результатів.

Організація дослідження: сформовано анкети для двох груп респондентів (здобувачів та НПП), що містять 17 ідентичних за змістом питань, але сформульованих з урахуванням специфіки контингенту; для аналізу освітнього процесу за 2019–2026 рр. та подальшої інтерпретації отриманих результатів узагальнено та співставлено відповіді 359 респондентів. У кожному питанні, окрім запропонованих відповідей, респонденти мали можливість обрати власний варіант, висловивши думку у категорії «інше».

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка кваліфікованих фахівців сфери фізичної культури і спорту в українській системі закладів вищої освіти передбачена опануванням знань, вмінь і навичок на освітніх програмах спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт, узагальненими завданнями яких є створення належних умов для якісного навчання за відповідними стандартами. Випускник бакалаврату має опанувати та вміти демонструвати знання, вміння та навички, що дозволятимуть їх реалізацію на належному рівні у професійній діяльності тренера з обраного виду спорту, вчителя фізичної культури, фітнес-тренера, інструктора тощо. До основних вимог належать базові основи знань за фаховими та суміжними дисциплінами, розвиток професійно-педагогічних навичок, лідерських якостей, широкого кола компетентностей, що сприятимуть ефективному проведенню навчально-тренувальних занять, популяризації здорового способу життя, управлінню спортивними проєктами, організації наукової діяльності та інтеграції новітніх технологій у очолюваний навчальний процес.

Водночас з запитами суспільства та чітко сформульованими вимогами державних установ до майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту, що демонструють тенденції прогресу через удосконалення, учасники освітнього процесу (здобувач і НПП) протягом 2019–2026 рр. навчаються/навчають в умовах безпрецедентної трансформації:

– адаптація до загроз безпеці (залежність від повітряних тривог, блекаути, стабільність інтернетпослуг, вимушені тривалі перерви, пошкодження інфраструктури ЗВО);

– змішаний формат навчання (офлайн, онлайн, вимушені гібридні форми взаємодії здобувача і викладача дистанційно);

– стрімка цифровізація освіти (підвищена активність використання освітніх платформ, підготовка дистанційних курсів сертифікація, оволодіння інноваційними цифровими інструментами, посилення вимог академічної доброчесності, опанування навичок використання штучного інтелекту і протидія порушенням);

– євроінтеграція (орієнтація на стандарти ЄС (вищої освіти і професійні), академічна мобільність, автономія вибору дисциплін, публікаційна активність, залученість до міжнародних грантових проєктів);

– психологічний стан (перевантаження ментального здоров'я, стресостійкість, вигорання через постійні умови емоційної напруги).

Отримані результати анкетування здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня (267 осіб) та їх викладачів (92) дозволили виявити співпадіння і відмінності думок різних груп респондентів на однакові питання стосовно навчання/викладання в сучасних умовах, що сформульовані з відповідністю до їх ролі в освітньому процесі.

Першим питанням визначено загальне ставлення опитаних до освітнього процесу через зміну обставин і необхідність впровадження онлайн/змішаного навчання. 64,1% НПП обрали варіант «так», коли довелося кардинально переглянути сучасні підходи до викладання матеріалу (організацію лекцій, завдання семінарів, практичних занять, час на підготовку), 30,4% також погодились з колегами, вказавши на не суттєві зміни. Лише 5,4% викладачів висловились про відсутність таких змін через формат організації, окрім потреби представлення повного обсягу матеріалів у електронних курсах для вільного доступу. Бачення здобувачів розділились так: 32,6% опитаним довелось кардинально змінити підходи до вивчення матеріалу, 34,5% визнали зміни не суттєвими, 31,1% – змін освітнього характеру не відчули, проте отримали більше можливостей навча-

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

тись у зручний час в електронних курсах, наданих ЗВО. 0,8% респондентів даної групи обрали варіант «інше», проте їх відповіді по суті або уточнювали запропоновані варіанти, або містили скаргу на складність сумістити графік навчання з роботою/тренуваннями через оголошення тривог і термінові зміни розкладу.

На питання «Чи мали Ви труднощі з підготовкою до вступу на бакалаврат?» майбутні фахівці у переважній більшості (92,5%) заперечили, 7,5% відповіли «так», водночас 69,6% викладачів стверджують, що загальний рівень підготовленості вступника на бакалаврат, а 56,5% випускника бакалаврату став нижчим, тоді як 20% здобувачів освіти, уявляючи себе випускником бакалаврату, мають пересторогу щодо недостатнього рівня знань/навичок для професійної діяльності і вважають, що доведеться опановувати їх додатково. У альтернативних відповідях наявна критика щодо потреби навчатись на додаткових курсах та дефіциту часу, відведеного на практичні заняття.

Наступне питання продемонструвало досить високу самооцінку здобувачів стосовно достатності рівня базових знань для опанування дисциплін освітньої програми: 72,7% вважають власний рівень підготовленості достатнім для ефективного сприйняття матеріалу, 17,6% визначають його вищим за необхідний, 9,7% мають потребу у додатковій підготовці. Водночас 27,2% викладачів характеризує загальний рівень підготовленості вступників таким, що зазнав потужних змін у бік погіршення, лише 5,4% бачать покращення, а 67,4% толерантно зазначають про наявність у кожній академічній групі осіб різного рівня підготовленості, як це і було завжди.

На пропозицію до здобувачів стверджувально висловитись про складність опанування матеріалу дисциплін за освітньою програмою 14,2% респондентів визнали проблему у аналізі та інтерпретації отриманої інформації окремих дисциплін, 6,4% – усіх дисциплін ОП, 63,7% заперечили складність, а 13,9% обрали негативну відповідь лише для деяких дисциплін щодо якісного сприйняття пояснень. На думку авторів дослідження, слушним є варіант відповіді, запропонований здобувачами (1,8% осіб), які поєднують складність вивчення предмету виключно з педагогічною майстерністю НПП. У відповідному питанні до викладачів запропоновано було проаналізувати наявну тенденцію до засвоєння змісту предмету, який вони викладають: 16,2% відзначили значне погіршення у розумінні здобувачами тем, 38,1% констатували незначне зниження, що аргументоване ускладненими обставинами навчання, 45,7% НПП не бачать негативної тенденції.

У шостому питанні анкети здобувачі охарактеризували навчальний матеріал дисциплін (теми, зміст лекцій/семінарів/практичних у електронних курсах та на заняттях), що представлений викладачами для вивчення, так: базовий мінімум для професійної відповідності – 26,2%; основи професійної діяльності з сучасним наповненням – 54,7%; 19,1% – інноваційний, прогресивний, тільки необхідні знання для професії, без зайвого дубляжу. Проте лише 22,8% викладачів визнали, що базові матеріали викладання дисциплін не змінювали, 52,2% довелось змінювати підходи до викладання дисципліни у сторону спрощення пояснень матеріалу через таку необхідність для якісного сприйняття, а 25% НПП вбачають необхідним якісне опанування «достатнього мінімуму» для професійної відповідності здобувача у таких умовах.

Суттєву розбіжність думок учасників освітнього процесу зафіксовано у питанні стосовно концентрації здобувачів на вивченні матеріалу: 67,4% викладачів помітили кардинальні зміни у можливості ефективно фокусуватись на обговоренні та поясненнях, високий відсоток осіб (32,6%) заперечили, тоді як 82,7% здобувачів відповіли стверджувально, а 17,3% визнали за собою несконцентрованість.

Майбутні фахівці у переважній більшості (86,1%) задекларували високий ступінь зацікавленості фаховими дисциплінами, 13,9% заперечили, проте 46,8% викладачів вказали на суттєві тенденції до зниження, тоді як 53,2% оптимістично не втрачають надію на прояв професійного інтересу здобувачів.

Наступним питанням уточнено бачення контингенту досліджуваних щодо загального прояву байдужості до опанування професійними навичками і обґрунтування такого ставлення. 58,7% НПП не погодились стосовно більшості, пояснюючи різні прояви байдужого ставлення до навчання поодинокими випадками та звичайною неоднорідністю груп, 7,6% зовсім не вважають, що індиферентність має місце, проте загалом 33,7% викладачів все ж бачать таку проблему, уточнюючи її по-різному. На їх думку 15,2% здобувачів вважає багаж знань вступника достатнім з урахуванням досвіду навчально-тренувальної та змагальної діяльності, а 18,5% відчуває необґрунтовану впевненість, що зможуть працювати попри значну відсутність професійних знань та навичок, що загалом притаманна сучасному студенту. Здобувачі в сукупності надали близькі у відсоткових значеннях відповіді «так/ні»: 16,1% не вважає, що байдужість має місце, 49,8% визнають поодинокі випадки такого ставлення, 22,5% обґрунтовують практичним досвідом індиферентне ставлення безпосередньо до навчання через особисту дотичність до навчально-тренувальної роботи, 11,6% підтримали думку, про «більшість здобувачів відчуває впев-

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

неність, що зможуть працювати попри відсутність знань, які надає ЗВО».

Окремої уваги заслуговує аналіз питань до обох груп респондентів стосовно можливостей штучного інтелекту (ШІ) через майже навпіл розподілені думки викладачів: 51% фахівців не вбачають необхідним змінювати/ускладнювати формулювання до завдань з дисциплін з урахуванням сучасних можливостей штучного інтелекту, але на противагу їм 49% планують це зробити до нового навчального року. Аналіз відповідей здобувачів на питання «як часто вони застосовують можливості штучного інтелекту для виконання завдань» свідчить про потребу ретельного перегляду підходів НПП до організації освітнього процесу: 5,6% завжди; 27,5% часто; 61,7% іноді; 5,2% ніколи.

Оцінка здобувачів і НПП значно відрізняється щодо обрання варіанта відповіді про застосування викладачами цифрових технологій під час викладання дисциплін: 15% здобувачів та 23,9% НПП зазначили «завжди»; 30,3% і 51,1% відповідно обрали варіант «часто»; 52,4% проти 23,9% – «іноді» та 2,3% від здобувачів проти 1,1% від НПП обрали відповідь «ніколи».

Питання різних підходів до оцінювання результатів навчання завжди лежать у площині пошуку гармонії між учасниками освітнього процесу. Судження респондентів даного дослідження також не додали в узгодженості: 32,6% викладачів не оцінюють завдання, які не передбачали використання штучного інтелекту у якості інструменту для виконання, але вказують на необхідність переробити завдання повторно та самостійно, проте на цей варіант відповіді пристали тільки 13,9% здобувачів; 13% НПП використання ШІ за зазначених обставин оцінюють як втрачену можливість набору балів, з чим погодились лише 7,5% майбутніх фахівців; з найбільшим відсотком обрано варіант оцінювання якості виконаного завдання, поставившись з розумінням через реалії сьогодення 42,4% та 55,8% відповідно; 12% НПП оцінюють якість виконаного завдання, не зважаючи на його походження через відсутність бажання зайвих витрат часу і 22,8% здобувачів підтримують саме такий підхід.

Одним з питань анкети, де було досягнуто консенсусу між групами респондентів, визначено ставлення до градації рівнів оцінювання, сформованих системою ЄКТС: «так, сучасний здобувач обирає «достатній мінімум» виконаних завдань та набраних балів для складання сесії» вважають 59,8% викладачів та 56,6% здобувачів; «ні, сучасний здобувач демонструє бажання досягнення високих результатів навчання, що реалізується через якість/кількість виконання завдань» обрали 40,2% та 43,4% опитаних відповідно.

Для визначення пріоритетних завдань, що викликають більшу зацікавленість, та яким методам навчання віддають перевагу сучасні здобувачі освіти, запропоновано множинний вибір варіантів відповідей (рис. 1 та рис. 2 відповідно).

Попри низку запропонованих пропозицій у вигляді різноманітних завдань та методів, що застосовують викладачі у ході навчання, сучасний здобувач віддав перевагу виконанню завдань у спортивному залі (73,4%), ігровим та змагаль-

Рис. 1. Пріоритети здобувачів освіти і бачення НПП щодо зацікавленості та вподобань завдань для семінарських та практичних занять

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

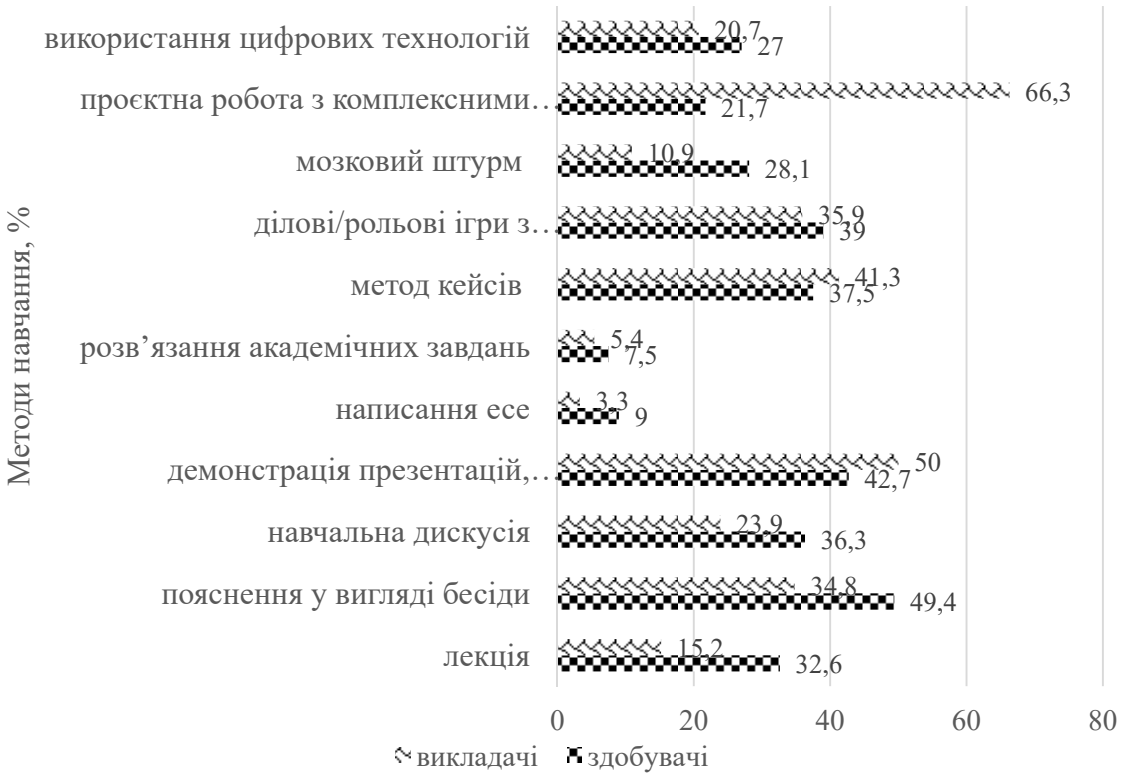

Рис. 2. Пріоритети здобувачів освіти і бачення НПП щодо зацікавленості та вподобань методів навчання в освітньому процесі

ним завданням (63,3%). Серед методів виокремив пояснення у вигляді бесіди (49,4%), демонстрацію презентацій і відеоматеріалів (42,7%); ділові/рольові ігри з імітацією/моделюванням професійної діяльності (39%); метод кейсів (розв'язання реальних/змодельованих професійних ситуацій) – (37,5%); мозковий штурм (28,1%); використання цифрових технологій (27%). Сприйняття викладачами вподобань студентів стосовно запропонованих завдань визначило співпадіння лише з різницею у відсотках: виконання завдань у спортивному залі (48,9%), ігрові та змагальні завдання (52,2%), проте щодо методів виявлено значні розбіжності. Викладачі віддали перевагу проєктній роботі з комплексними практичними завданнями (66,3%), демонстрації презентацій і відеоматеріалів (50%), методу кейсів (розв'язання реальних/змодельованих професійних ситуацій) – 41,3%, діловим/рольовим іграм з імітацією/моделюванням професійної діяльності (35,9%), а поясненню у вигляді бесіди (34,8%).

В контексті попередніх питань має значення відведений час у навчальній діяльності на фізичну активність, що актуалізує сучасні тенденції освіти за спеціальністю А7/017 Фізична культура і спорт. Усі ЗВО анонсують вступникам практико-орієнтоване навчання, що сприятиме швидкій адаптації до професійної діяльності після отримання диплому. Саме тому з'ясовано узагальнене розуміння відсотка, що належить фізичній активності здобувачів під час опанування освітньої програми через його сприйняття реального стану, а не регламентованого освітньою програмою. Враховуючи вибірку респондентів з різних регіонів України доречно узагальнити, що здобувачі мають дуже різні можливості для фізичної активності в межах власних освітньо-професійних програм: 13,9% здобувачів визначили, що їх фізична активність охоплює до 20% програмного матеріалу, 33,4% вказали відповідність активних форм організації занять до 40%, 39,7% охарактеризували розподіл на практичну діяльність в діапазоні до 60%, 12% здобувачів вважають, що їх програма дозволяє реалізувати фізичну активність до 80%, не змогли визначити – 1%. Викладачі оцінили можливості реалізації ОПП через фізичну активність, з незначним відхиленням підтверджуючи думки здобувачів, так: 9,8% – до 20%, 54,3% НПП до 40%, 26,1% – до 60%, 8,7 – до 80%, 1,1% вказали у відповіді про 6 років виключно дистанційного навчання.

До респондентів обох груп останнім постало ідентичне за формулюванням питання щодо пропозицій для оптимізації освітнього процесу, а відтак підвищення якості підготовленості здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти. Доцільно

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

визнати активність переважної більшості (понад 90%) опитаних осіб та їх небайдужість у пошуку формулювань для рекомендацій до розвитку, професійного становлення та удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців. Важливо зауважити про потужну узгодженість думок респондентів, що дозволило узагальнити надані пропозиції.

Здобувачі зосередились на рекомендаціях збільшення кількості практичних занять, спрямованих на відтворення реальної професійної діяльності:

– використовувати сучасні цифрові технології та інтерактивні методи навчання;

– розширювати співпрацю з роботодавцями та регулярно оновлювати освітні програми відповідно до актуальних потреб ринку праці;

– заохочувати/стимулювати у площині «тобі це знадобиться у професії», тому що сучасний студент сфокусований на кінцевій цілі, а не на шляху до неї;

– впровадити ефективну гібридну модель для можливості поєднувати навчання з тренувальною/змагальною діяльністю (теоретико-методичні дисципліни в онлайн-форматі, а ті, що передбачають безпосередню фізичну активність залишити у режимі офлайн;

– регулярно оновлювати матеріально-технічну базу та спеціальне діагностичне обладнання через потреби сучасного спорту та фізичної рекреації, які базуються на точних вимірюваннях і цифровій аналітиці;

– переглянути доцільність/актуальність певних тем і їх представлення.

Думки науково-педагогічних працівників відобразились у конкретиці пропозицій, проте у переліку часто наявні такі, що можуть бути втілені локально, не потребують складного узгодження і вже тривалий термін часу рекомендовані Національним агентством забезпечення якості вищої освіти:

посилити практичну спрямованість навчання;

– систематично оновлювати зміст дисциплін відповідно до сучасних вимог ринку праці;

– розширити співпрацю з роботодавцями та базами практик;

– активніше залучати професіоналів-практиків до освітнього процесу.

Водночас низка піднятих питань потребує ретельного розгляду на рівні автономії ЗВО або узгодженості з відповідністю матеріально-технічної бази анонсованим освітнім програмам:

– ввести незалежне оцінювання з фахових дисциплін або перехресне оцінювання;

– впровадити активне використання онлайн-тестів, цифрових лабораторій та віртуальних симуляторів;

– використовувати можливості інформаційно-цифрового інструментарію для формування цифрової культури майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту;

– приділяти значну увагу вивченню можливостей ШІ як асистента у виконанні професійних завдань і формувати розуміння не заміни, а доповнення можливостей інтелекту фахівця;

– посилити контроль за присутністю здобувачів на заняттях, ознайомивши з прозорою системою наслідків за необґрунтовану відсутність;

– приділити більше уваги самостійному опануванню тем, оскільки у кожному кредиті на це відведено час.

Дискусія. Проведеним дослідженням підтверджено необхідність та значущість моніторингу якості освіти, який дозволяє виявляти сучасні тенденції формування професійної відповідності фахівця сфери фізичної культури і спорту через зворотний зв’язок з учасниками освітнього процесу для подальшого впровадження інновацій та оптимізації форм взаємодії [1–4].

Доповнено матеріали досліджень закордонних науковців Azila-Gbettor E.M. зі співавторами та Masagca R.C. стосовно предикторів навчання [11; 16] та оптимізації підготовки здобувачів освіти спеціальності А7/017 Фізична культура і спорт, оприлюднених у публікаціях Тищенко В. і Школи О. з учасниками їх авторських колективів [8; 10]. Українські реалії життя вимагають урахування специфічних особливостей та визначаються безпековими викликами в контексті залежності від повітряних тривог, постачання електроенергії, стабільності інтернету. Окрім того, загальний психологічний стан і вимушені гібридні форми взаємодії здобувача і викладача значуще впливають на якість освіти майбутніх вчителів фізичної культури, тренерів, фітнес-тренерів, спортивних інструкторів тощо.

Набули подальшого розвитку питання місця інформаційно-комунікаційних технологій та використання штучного інтелекту в освіті, висвітлені Сущенко Л.П. зі співавторами [6]. Визнане респондентами представленого дослідження активне використання ШІ не як потужного допоміжного інструменту, а замінника власних зусиль у виконанні завдань, дозволяє наголошувати на проблемі, що потребує термінового розв’язання.

Загальновідома позиція усіх освітян стосовно проблем, викликаних дистанційним навчанням від складнощів комунікації, сприйняття навчального матеріалу і відсутності якісно організованих практичних занять до ментального виснаження, професійного вигорання НПП і зниження ефективності освітнього процесу, показана у дослідженнях Рябинчук І., Шаповалова М., Сушко Р. [7, 9], знайшла підтвердження пропозиціями повер-

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

нення до активних форм взаємодії здобувач-викладач від усіх респондентів, що склали контингент даного дослідження.

Висновки.

1. Існує значна неузгодженість між високою самооцінкою здобувачів освіти і критичною оцінкою викладачів: більшість здобувачів вважають свій рівень знань достатнім і заперечують труднощі при вступі, тоді як більшість викладачів констатують зниження загального рівня підготовки вступників та випускників, спрощуючи навчальні матеріали для кращого засвоєння.

2. Перехід на дистанційне навчання та складнощі сьогодення змусили викладачів кардинально переглянути підходи до викладання, проте усі респонденти погоджуються, що сучасний здобувач освіти переважно орієнтується на виконання «достатнього мінімуму» завдань для складання сесії.

3. Застосування штучного інтелекту та цифрових інструментів виявило відсутність єдиного підходу: студенти масово використовують ШІ (лише 5,2% не користуються ним взагалі), тоді як викладачі розділилися навпіл щодо потреби змінювати завдання під нові реалії, а понад половина викладачів виявляє лояльність і оцінює якість робіт з урахуванням сучасних обставин.

4. Обидві сторони освітнього процесу демонструють консенсус щодо необхідності збільшення практичних занять (насамперед у спортзалі), оновлення матеріально-технічної бази та залучення роботодавців.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку будуть спрямовані на визначення можливостей оптимізації процесу підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту з урахуванням індивідуалізації професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бишевець Н., Гончарова Н., & Родіоненко М. Інноваційні підходи до удосконалення освітнього процесу майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. №4. С. 78–85. https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.4.78-85
2. Імас Є., Дутчак М., Футорний С., & Маслова О. Інтеграційна система підготовки фахівців з екології спорту на базі національного університету фізичного виховання і спорту України. *Спортивна медицина, фізична терапія та ерготерапія*, 2024. №2. С. 8–12. https://doi.org/10.32782/spmed.2024.2.8-12
3. Лавров В., Денисова Л. Соціологічний аналіз цифрових рішень для оптимізації організаційно-управлінських процесів в сфері фізичної культури і спорту. *Спортивна наука та здоров´я людини,* 2025. №1(13). С. 115–124. https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.122
4. Молнар М. В. Трансформація системи фізичного виховання України: інтеграція адаптивного спорту та перспективні напрями адаптивного фізичного виховання. *Академічні візії*, 2026 (53). вилучено із https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/2995
5. Синиця Т., Синиця С., & Шестерова Л. Формування компетентностей до зміцнення здоров'я людини у студентів спеціальності А7. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, 2025. №11(198). С. 194–200. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).39
6. Сущенко Л. П., Ладика П. І., Філатова З. І., Джуринський П. Б., Царенко К. В., & Симонік А. В. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання фахових дисциплін. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, 2026. №4(204). С. 132–136. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.04(204).23
7. Рябинчук І., & Сушко Р. Особливості дистанційного навчання майбутніх викладачів фізичного виховання в умовах пандемії коронавірусу. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, 2021. №5(136). С. 98–102. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).23
8. Тищенко В., Товстоп'ятко Ф. Ф., & Коваленко Ю. Освітньо-оздоровчий вектор підготовки фахівців фізичної культури: від національних стандартів до глобальних трендів. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, 2025. №5К(191). С. 195–201. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.05k(191).41
9. Шаповалов М., Сушко Р. Дистанційне навчання як причина професійного вигорання викладачів ЗВО з практичних дисциплін фізичного виховання. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, 2024. №39. С. 75–84. https://doi.org/10.15330/fcult.39.75-84
10. Школа О., Макотченко О., & Сичов Д. Особливості методик навчання з використанням оздоровчо-рекреаційних технологій в процесі занять зі здобувачами освіти спеціальності 017 Фізична культура і спорт. *Спортивна наука та здоров'я людини.* 2025. №1(13). С. 235–248. https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.120

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

11. Azila-Gbettor E. M., Mensah C., Abiemo M. K., Bokor M., & Awan R. U. N. Predicting student engagement from self-efficacy and autonomous motivation: A cross-sectional study. *Cogent Education*, 2021. №8:1942638. 14 p. https://doi.org/10.1080/2331186X.2021.1942638
12. Gallego J. G., Gomez M. G., & Cobos A. Identifying students at risk to academic dropout in higher education. *Education Sciences*, 2021. №11(8), P. 427–438. https://doi.org/10.3390/educsci11080427
13. Honicke T., Broadbent J., & Fuller-Tyszkiewicz M. The self-efficacy and academic performance reciprocal relationship: The influence of task difficulty and baseline achievement on learner trajectory. *Higher Education Research & Development*, 2023. № 42(8). P. 1936–1953. https://doi.org/10.1080/07294360.2023.2197194
14. Iermakov S., Yermakova T., Jagiello W., Vypasniak I., Ivanyshyn I., Yatsiv Y., Cieslicka M. Validation of the Recreational Awareness Scale among ukrainian students under wartime conditions. *Physical Education of Students,* 2026. №30(1). P. 43–53. https://doi.org/10.15561/20755279.2026.0105
15. Kocsis Á., & Molnár G. Factors influencing academic performance and dropout rates in higher education. *Oxford Review of Education*, 2025. №*51*(3). P. 414–432. https://doi.org/10.1080/03054985.2024.2316616
16. Masagca RC. Predictive relationship between body esteem and interpersonal competence among university students . *Physical Education of Students*. 2025. №29(6). P. 476–492. https://doi.org/10.15561/20755279.2025.0605
17. Song X., & Hu Q. The relationship between Freshman students' mental health and academic achievement: Chain mediating effect of learning adaptation and academic self-efficacy. *BMC Public Health*, 2024. №*24*:3207. https://doi.org/10.1186/s12889-024-20738-9
18. Yefremenko A., Piatysotska S., Koval S., Kofanov I., Kraynyk Y. Algorithm for using Internet of Things tools in e-learning for student athletes. Slobozhanskyi *Herald of Science and Sport,* 2026. №30(2) P. 211–220. https://doi.org/10.15391/snsv.2026-2.12

REFERENCES

1. Byshevets, N., Honcharova, N., & Rodionenko, M. (2020). Innovatsiini pidkhody do udoskonalennia osvitnoho protsesu maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury i sportu. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu,* 4, 78–85. https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.4.78-85
2. Imas, Ye, Dutchak, M., Futornyi, S, & Maslova, O. (2024). Intehratsiina systema pidhotovky fakhivtsiv z ekolohii sportu na bazi natsionalnoho universytetu fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy. *Sportyvna medytsyna, fizychna terapiia ta erhoterapiia*, 2, 8–12. https://doi.org/10.32782/spmed.2024.2.8-12
3. Lavrov, V, Denysova, L. (2025). Sotsiolohichnyi analiz tsyfrovykh rishen dlia optymizatsii orhanizatsiino-upravlinskykh protsesiv v sferi fizychnoi kultury i sportu. *Sportyvna nauka ta zdorov'ia liudyny*, 1(13), 115–124. https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.122
4. Molnar, M. V. (2026). Transformatsiia systemy fizychnoho vykhovannia Ukrainy: intehratsiia adaptyvnoho sportu ta perspektyvni napriamy adaptyvnoho fizychnoho vykhovannia. *Akademichni vizii,* 53. https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/2995
5. Synytsia, T., Synytsia, S, & Shesterova, L., (2025). Formuvannia kompetentnostei do zmitsnennia zdorovia liudyny u studentiv spetsialnosti A7. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15*, 11(198), 194–200. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).39
6. Sushchenko, L. P., Ladyka, P. I., Filatova, Z. I., Dzhurynskyi, P. B., Tsarenko, K. V., & Symonik, A. V. (2026). Rol informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u protsesi vykladannia fakhovykh dystsyplin. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15*, 4(204), 132–136. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.04(204).23
7. Riabynchuk, I., & Sushko R. (2021). Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia maibutnikh vykladachiv fizychnoho vykhovannia v umovakh pandemii koronavirusu. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15*, 5(136), 98–102. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).23
8. Tyshchenko, V., Tovstopiatko, F. F., & Kovalenko , Yu. (2025). Osvitno-ozdorovchyi vektor pidhotovky fakhivtsiv fizychnoi kultury: vid natsionalnykh standartiv do hlobalnykh trendiv. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15,* 5(191),195–201. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.05k(191).41
9. Shapovalov, M., & Sushko, R. (2024). Dystantsiine navchannia yak prychyna profesiinoho vyhorannia vykladachiv ZVO z praktychnykh dystsyplin fizychnoho vykhovannia. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriia: Fizychna kultura.* 39, 75–84. https://doi.org/10.15330/fcult.39.75-84

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

10. Shkola, O., Makotchenko, O., & Sychov, D. (2025). Osoblyvosti metodyk navchannia z vykorystanniam ozdorovcho-rekreatsiinykh tekhnolohii v protsesi zaniat zi zdobuvachamy osvity spetsialnosti 017 Fizychna kultura i sport. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny*. 1(13), 235–248. https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.120
11. Azila-Gbettor, E. M., Mensah, C., Abiemo, M. K., Bokor, M., & Awan, R. U. N. (2021). Predicting student engagement from self-efficacy and autonomous motivation: A cross-sectional study. *Cogent Education*, 8(1), 1942638. https://doi.org/10.1080/2331186X.2021.1942638
12. Gallego, J. G., Gomez, M. G., & Cobos, A. (2021). Identifying students at risk to academic dropout in higher education. *Education Sciences*, 11(8), 427–438. https://doi.org/10.3390/educsci11080427
13. Honicke, T., Broadbent, J., & Fuller-Tyszkiewicz, M. (2023). The self-efficacy and academic performance reciprocal relationship: The influence of task difficulty and baseline achievement on learner trajectory. *Higher Education Research & Development*. *42*(8), 1936–1953. https://doi.org/10.1080/07294360.2023.2197194
14. Iermakov, S., Yermakova, T., Jagiello, W., Vypasniak, I., Ivanyshyn, I., Yatsiv, Y., Cieslicka, M. (2026). Validation of the Recreational Awareness Scale among ukrainian students under wartime conditions. *Physical Education of Students.* 30(1), 43-53. https://doi.org/10.15561/20755279.2026.0105
15. Kocsis, Á., & Molnár, G. (2025). Factors influencing academic performance and dropout rates in higher education. *Oxford Review of Education*. *51*(3), 414–432. https://doi.org/10.1080/03054985.2024.2316616
16. Masagca, RC. (2025). Predictive relationship between body esteem and interpersonal competence among university students. *Physical Education of Students*. 29(6), 476–492. https://doi.org/10.15561/20755279.2025.0605
17. Song, X., & Hu, Q. (2024). The relationship between Freshman students' mental health and academic achievement: Chain mediating effect of learning adaptation and academic self-efficacy. *BMC Public Health*. *24*, 3207. https://doi.org/10.1186/s12889-024-20738-9
18. Yefremenko, A., Piatysotska, S., Koval, S., Kofanov, I., Kraynyk, Y. (2026). Algorithm for using Internet of Things tools in e-learning for student athletes. Slobozhanskyi *Herald of Science and Sport.* 30(2), 211–220. https://doi.org/10.15391/snsv.2026-2.12

Дата першого надходження статті до видання: 21.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.11.2026

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)